

I. Слова на светлина и любов

ПРОЛОГ

Също и в тези слова на светлина и любов, о, Бог мой и наслада моя, душата ми поиска да се посвети на Тебе от любов към Тебе. Тъй като обаче аз имам само думите, но не и делата и добродетелта, изказани в тях – а тъкмо това, Господи, на Тебе Ти е по-угодно, отколкото техният език и велемъдрост – целта е други хора, подтикнати от тях, по възможност да напреднат в служението и любовта си към Тебе – нещо, което на мен ми липсва – и душата ми да има с какво да се утешава, че е станала повод липсващото в нея да се види в друго.

Ти, Господи, обичаш благоразумието, обичаш светлината, обичаш любовта над всички останали деяния на душата. Затуй тези слова ще бъдат слова на благоразумие, полезно за вървенето по пътя, на светлина, огряваща самия път, и на любов, изпълваща вървенето по него.

Нека, значи, стои далеч реториката на този свят, нека стои далеч многословието и сухото красноречие на слабата и хитроумна човешка мъдрост, от която Ти нивга не вкусваш, и нека изречем на сърцето думи, окъпани в сладост и любов, от каквито Ти наистина вкусваш, като по възможност премахнем препятствията и спънките пред много души, които се препъват, не знаейки, и в своето незнание се заблуждават, мислейки, че съумяват да следват Твоя пресладостен Син, нашия Господ Исус Христос. И нека така те се уподобят на Него в живота, нравите и добродетелите и в облика на голота и чистота на духа си. Но Ти, Отче на милосърдието, дай този облик, защото без Тебе, Господи, нищо не се придобива.

1. Господ винаги е разкривал на смъртните съкровищата на Своята премъдрост и на Своя Дух, ала сега, когато злото разкрива все повече лицето си, Той ги разкрива особено много.
2. О, Господи, Боже мой, кой би Те дирил с чиста и простодушна любов и не би Те намерил твърде угоден на своя вкус и воля, щом Ти първи явяваш Себе Си и излизаш да срещнеш онези, които Те желаят?
3. Макар пътят да е равен и приятен за човеците с добра воля, вървящият по него ще извърви малко, и то с мъка, ако същевременно няма здрави нозе и дух и сърцато упорство.

4. По-добре е да си обременен близо до силния, отколкото да си необременен близо до слабия: когато си обременен, ти си близо до Бога, тоест до твоята крепкост, а Той е винаги с наскърбените; когато си необременен, ти си близо до себе си, тоест до собствената си слабост. Понеже в трудностите, на които търпението е подложено, силата и крепкостта на душата расте и крепне.
5. Този, който иска да бъде сам, без подкрепата на наставник и водач, ще заприлича на дърво, което е самò и без стопанин в полето: колкото и плод да роди, пътниците ще го оберат и няма да може да узрее.
6. Дърво, обработвано и отглеждано с труда на своя стопанин, дава плод в очакваното за това време.
7. Сама душа без наставник, която има добродетели, прилича на запален въглен, който е сам: той изстива постепенно, вместо да се разпалва.
8. Този, който пада сам, сам остава паднал и нехае за душата си, щом само на себе си я поверява.
9. Щом не се боиш от туй да паднеш сам, как смяташ да се изправиш сам? Имай предвид, че повече могат двама заедно, отколкото само един.
10. Този, който пада обременен, трудно ще се изправи обременен.
11. И този, който пада сляп, в слепотата си няма да се изправи сам, и ако се изправи сам, ще се запъти натам, накъдето не бива.
12. Бог обича в тебе и най-малката чистота на съвестта, и то повече, отколкото всички дела, които можеш да извършиш.
13. Бог обича в тебе и най-малкото послушание и покорство, и то повече, отколкото всички онези служения, които смяташ да направиш за Него.
14. Бог цени в тебе повече склонността да търпиш сухота и страдание заради любовта към Него, отколкото всички духовни утешения и видения и молитвени размишления, които можеш да имаш.
15. Отричай своите желания и ще намериш туй, що желае сърцето ти. Как можеш да знаеш дали влечението ти е съобразено с Бога?

16. О, пресладка и тъй непозната любов Божия! Тоз, който е открил нейните пътища, намира покой.
17. Тъй като за теб ще последва двойно по-голяма горчивина, ако изпълниш собствената си воля, не я изпълнявай, дори и да останеш в горчивина.
18. Повече непристойност и нечистота има душата по пътя си към Бога, ако има в себе си и най-малкото влечение към нещо от света, отколкото ако е обременена с всичките позорни и смуцаващи изкушения и мрачини, за които човек може да си помисли, но разумната ѝ воля не иска да ги приеме – по-скоро такава душа може с доверие да стигне до Бога, за да извърши волята на Негово Величество, Който казва: *Дойдете при Мене всички отрудени и обременени и аз ще ви успокоя*¹.
19. По-угодна на Бога е душа, която в сухота и с мъка се подчинява на онова, което диктува разумът, отколкото душа, която, без да върши това, си прави своето с удоволствие.
20. По-угодно на Бога е дело – колкото и малко да е то – сторено скришом, без стремеж да стане известно, отколкото хиляда дела, сторени с желанието да узнаят за тях хората. Понеже онзи, който с пречиста любов се труди за Бога, не само изобщо не го е грижа да го видят хората, но и не върши делото си за пред Самия Бог, Който, дори и да не е трябвало да узнае, не би престанал да му бъде в услуга по същия начин и със същата радост и чистота на любовта.
21. Чистото и съвършено дело, сторено за Бога с чисто сърце, осъществява съвършеното царство за своя деятел.
22. На двоен труд е осъдено птичето, кацнало на ловния клей, а именно да се отлепи от него и да почисти перушината си от полепналия клей. На двойна мъка е обречен и този, който задоволява влечението си – да се откъсне от него и след като се е откъснал, да се очисти от туй, що е полепнало от влечението.
23. Този, който не се оставя да бъде воден от влеченията си, духом ще лети волно, подобно на птица, на която не липсва нито едно перо.

---

¹ Мат. 11:28.

24. Муха, която каца на мед, пречи на себе си да лети; и душа, която иска да се привърже към вкуса на духа, пречи на своята свобода и съзерцание.
25. Не търси присъствието на творенията, ако искаш да съхраниш ярък и чист Божия лик в душата си; но напротив, опразни и отдалечи много духа си от тях и ще ходиш в божествена светлина, защото Бог не е подобен на тях.
26. Молитва на боговлюбената душа: Господи Боже, Възлюбени мой! Ако все пак си спомниш за моите грехове и не изпълниш това, което прося от Тебе, то стори с тях, Боже, Твоята воля, тоест това, което аз най-много искам, и прояви добротата и милосърдието Си и ще бъдеш познаван чрез тях. И ако очакваш дела от мене, та посредством тях да изпълниш прощението ми, дай ми ги Ти и извърши ги Ти в мен, заедно с мъките, които Ти би искал да допуснеш, и нека така да бъде. А ако не очакваш от мен дела, какво очакваш, милостиви мой Господи, защо се бавиш? Понеже, ако в крайна сметка трябва да се прояви благодатта и милосърдието, за което в Твоя Син аз прося от Тебе, вземи моята лепта, щом я искаш, и ми дай това благо, щом и Ти искаш това. Кой би могъл да се избави от долните нрави и обноски, ако Ти, Боже, не го въздигнеш до Себе Си в чистотата на любовта? Как би се издигнал до Тебе човекът, роден и израснал в низост, ако не го издигнеш Ти, Господи, с ръката, която го създаде? Ти не ще ми отнемеш, Боже, това, което вече ми даде в Твоя Единороден Син, Исус Христос, в Когото Ти ми даде всичко, що искам. Затуй ще се зарадвам да не се забавиш да отговориш на моето очакване. Ала за какво забавяне мислиш, душо, щом още отсега можеш да обичаш Бога в сърцето си? Мои са небесата и моя е земята; мои са народите; праведниците са мои, мои са и грешниците; ангелите са мои, и Божията Майка, и всички творения са мои; и Самият Бог е мой и за мене, защото Христос е мой и изцяло за мене. Тогава какво прошиш и търсиш, душо моя? Всичко това е твое и всичко е за тебе. Не подценявай себе си и не се задоволявай с трохите, що падат от трапезата на твоя Отец.² Излез навън³ и се прослави в твоята слава, скрий се в нея и се наслаждавай, и ще постигнеш прощението на твоето сърце.
27. Особено чистият дух не се меси, насочвайки вниманието си към чуждите работи или търсейки човешкото уважение, но сам в усамотението от всички форми, вътре в себе си, със сладостна умиротвореност общува с Бога, понеже познанието Му се постига в божествено мълчание.

---

² Срв. Мат. 15:26-27.

³ Срв. първите три строфи на стихотворението *Тъмна нощ*.

28. Боговлюбената душа е душа блага, кротка, смирена и търпелива.
29. Коравосърдечната душа се втвърдява все повече в своето самолюбие.
30. Ако в Твоята любов, о, всеблаг Иисусе, Ти не усладиш душата, тя винаги ще упорства в своето естествено коравосърдечие.
31. Този, който пропуска удобен случай, е като човек, изпуснал от ръцете си птица, която няма да хване отново.
32. Не те познавах, Господи, защото все още исках да знам и да вкусвам нещата.
33. Нека всичко се промени – толкоз по-добре, Господи, така ще можем да се утвърдим в Тебе.
34. Една-единствена мисъл на човека е по-ценна от целия свят, затова единствен Бог е достоен за нея.
35. За несетивното – това, което не усещаш⁴; за сетивното – сетивото ти; а за божествения дух – мисълта ти.
36. Имай предвид, че твоят ангел пазител невинаги движи влечението ти към действие, макар винаги да осветлява разума ти. Затова, за да извършиш нещо добродетелно, не се надявай на вкуса си, щом ти стига разумът и интелектът.
37. Влечението не дава възможност на ангела да го движи, когато е насочено към нещо друго.
38. Духът ми навлезе в сухота, защото забравя да се умиротворява в Тебе.
39. Това, което целиш и което желаш най-много, не ще го постигнеш по този твой път, нито пък с високо съзерцание, но в голямото смирение и покорство на сърцето.
40. Не се напрягай напразно, понеже няма да навлезеш във вкуса и сладостта на духа, ако не се отдадеш на умъртвлението на всичко онова, което искаш.

---

⁴ Става дума за онова в душата, което тя не усеща активно със сетивата си.

41. Имай предвид, че най-изящното цвете най-бързо повяхва и губи уханието си. Затова гледай да не искаш да вървиш с дух на сладост, защото няма да си постоянен. Вместо това избери за себе си по-твърд дух, непривързан към нищо, и ще намериш сладост и мир в изобилие, понеже вкусният и траен плод се ражда в студена и суха земя.
42. Помисли, че плътта ти е слаба и че нищо от този свят не може да даде сила, нито утешение на духа ти. Понеже роденото от света е свят и роденото от плътта е плът, а добрият дух се ражда единствено от духа в Бога, който не се споделя нито чрез света, нито чрез плътта.
43. Обърни внимание на твоя разум, за да правиш това, което той ти каже по пътя към Бога, и това ще има повече стойност пред Бога, отколкото всички дела, които правиш без това внимание, и всички духовни вкусове, към които се домогваш.
44. Блажен онзи, който, захвърлил настрана своя вкус и наклонност, гледа нещата с разум и правда, за да ги извърши.
45. Този, който действа по разум, е като човек, поемащ питателна храна, а онзи, който се движи по вкуса на волята си, наподобява човек, хранещ се с размекнат плод.
46. Ти, Господи, за пореден път въздигаш с радост и любов този, който Те оскърбява, а аз за пореден път не възвеличавам и не уважавам този, който ме обижда.
47. О, могъщи Господи, ако една искрица от властта на Твоята справедливост има в смъртния владетел такова действие, че той управлява и движи народите, какво ли би било въздействието на Твоята всемогъща справедливост върху праведника и грешника?
48. Ако очистиш душата си от всичко чуждо, обект на нейното притежание и влечение, ще разбереш по дух нещата, а ако отречеш влечението към тях, ще се наслаждаваш на тяхната истина, разбирайки онова в тях, което е сигурно.
49. Господи, Боже мой, Ти не си чужд на този, който не се отчуждава от Тебе – как така твърдят, че Ти отсъстваш?

50. Истински победител на всички неща е онзи, когото нито техният вкус радва, нито тяхната безвкусица натъжава.
51. Ако искаш да стигнеш до светото съсредоточение, няма да стигнеш, приемайки, но отричайки.⁵
52. Тръгвайки, Боже мой, накъдето и да е заедно с Тебе, навсякъде ще ми бъде това, което аз искам заради Тебе.
53. Не ще може да стигне до съвършенството онзи, който не се старае да се задоволява с нещо нищожно, така че естественият и духовен ламтеж да намират доволство в празнотата – понеже това се изисква за постигането на върховния мир и покой на духа. Така твърде често Божията любов пребивава актуално в чистата и непорочна душа.
54. Имай предвид, че щом Бог е непостижим, не бива да обръщаш внимание на нищо от това, което способностите ти могат да схванат и сетивото ти да усети, за да не се задоволяваш с нещо по-малко, а душата ти да изгуби подобаващата лекота за пътя си до Него.
55. Както онзи, който дърпа двуколка нагоре по стръмнина, така върви към Бога душа, която не отхвърля безпокойството и не потушава влечението.
56. Не е по Божията воля душата да се смущава от нещо и да търпи трудности – та нали ако ги търпи в негодите на света, то е заради слабостта на своята добродетел, понеже душата на съвършения се радва на това, в което се измъчва несъвършената душа.
57. Пътят на живота включва твърде малко трескав кипеж и делови отношения и повече изисква умъртвяване на волята, отколкото да се знае много. Този, който вземе най-малко от нещата и вкусовете, ще върви най-много чрез Него.
58. Не мисли, че да бъдеш угоден на Бога, означава да се трудиш много. По-скоро това означава да се трудиш с добра воля, без собственическо чувство и човешко уважение.
59. В сетния ти час ще те изпитват върху любовта: научи се да обичаш, както Бог иска да бъде обичан, и отхвърли твоето естествено положение⁶.

---

⁵ Т.е. душата не бива да се привързва към нищо, но трябва да се отрича от всичко.

⁶ Под отхвърляне на собственото естествено положение се имат предвид себеотричането и себеотдаването.

60. Гледай да не се месиш в чужди работи, нито дори да си ги припомняш, защото може би няма да можеш да изпълниш собствената си задача.
61. Не мисли, че тъй като в даден човек не блестят добродетелите, за които ти мислиш, той няма да бъде ценен пред Бога заради това, за което ти не мислиш.
62. Човекът не умее да се радва добре и да се терзае добре, защото не разбира голямата разлика между добро и зло.
63. Гледай да не се натъжаваш веднага от негодите на този век, щом като не знаеш доброто в тях, отредено в Божиите отсъждания за вековечната радост на избраните.
64. Не се радвай на земните благополучия, щом не знаеш с увереност, че ще ти осигурят вечния живот.
65. В моменти на терзание начаса прибъгвай към Бога с упование и ще бъдеш ободрен, просветлен и поучен.
66. В радости и сладости начаса прибъгвай към Бога със страх и истина и няма да бъдеш измамен, нито обзет от тщеславие.
67. Вземи Бог за жених и приятел, с когото да вървиш постоянно, и не ще съгрешаваш и ще умееш да обичаш, и необходимите неща ще се осъществяват благополучно за теб.
68. Без труд ще подчиниш народите и ще ти служат нещата, ако забравиш за тях и за самия себе си.
69. Отдай се на покой, като отхвърлиш от себе си грижите и не се безпокоиш за нищо от случващото се, и ще служиш на Бога по вкуса Му и ще се възрадваш в Него.
70. Имай предвид, че Бог царува единствено в миротворната и безкористна душа.

71. Макар да вършиш много дела, ако не се научиш да отричаш волята си и да се повинуваш, изоставяйки всяка грижа за себе си и за всичко свое, не ще напреднеш в съвършенството.
72. Каква полза ти да даваш на Бога едно, а Той да иска от тебе друго? Помисли какво би поискал Бог и го направи, понеже така ще удовлетвориш по-добре сърцето си, отколкото с онова, към което имаш склонност.
73. Как смееш да се радваш толкова, без да имаш страх, щом ще трябва да се явиш пред Бога и да даваш сметка и за най-малката дума и мисъл?
74. Имай предвид, че мнозина са звани, а малцина избрани⁷ и че ако ти не се погрижиш, по-сигурна е твоята погибел, отколкото твоето изцеление, още повече щом е тъй тесен пътят, който води към вечния живот⁸.
75. Не се радвай тщеславно, щом знаеш колко много грехове си сторил и не знаеш какво е отношението на Бог към теб; но вместо това се страхувай с упование.
76. Щом като в часа, когато даваш отчет за живота си, ще съжеляваш, задето не си използвал това време в служба на Бога, защо сега не го предназначиш и използваш така, както ще искаш да си сторил това, когато умираш?
77. Ако искаш в духа ти да се роди набожност и да расте любовта към Бога и възделението за божествените неща, очисти душата си от всяко влечение, привързване и щение, така че нищо да няма никакво значение за тебе, понеже, тъй както болният, веднага щом изхвърли навън лошата течност, усеща в себе си благо на здравето и му идва желание да се храни, така и ти ще оздравееш в Бога, ако се грижиш за казаното по-горе. В противен случай, каквото и да правиш, няма да напреднеш.
78. Ако желаш да намериш мир и утеха за душата си и да служиш истински на Бога, не се задоволявай с това, което си отхвърлил, понеже там, където продължаваш да вървиш, можеш да бъдеш възпрепятстван също толкова или дори повече, отколкото преди. Затуй отхвърли и другите неща, които ти остават, и се откъсни само при едно, което включва всичко в себе си – светото усамотение, съпроводено с молитва и свято четене на Божието слово⁹ – и

---

⁷ Вж. Мат. 22:14.

⁸ Вж. Мат. 7:14.

⁹ Т.е. *lectio divina*.

тогава постоянствай в забравата за всички неща. Понеже, ако тяхното изпълнение не ти се полага по задължение, ще бъдеш по-угоден на Бога с умението си да съхраняваш и усъвършенстваш себе си, отколкото с придобиването на всички тях. Защото каква полза за човека, ако придобие целия свят, а остави душата си да се погуби?¹⁰

II. Духовни положения на любов¹¹

79. Обуздавайте много езика и мисълта си и обикновено насочвайте чувството си към Бога, и духът Ви ще се разгори божествено.
80. Нека паша за духа Ви бъде един Бог. Отклонявайте вниманието си от нещата и имайте мир и съсредоточение в сърцето си.
81. Имайте духовна притихналост с любящо внимание към Бога и когато Ви се наложи да говорите, нека това става в същата притихналост и покой.
82. Обикновено си спомняйте за вечния живот и за това, че тези, които се смятат за най-подчинени, най-бедни и най-нищожни, ще се наслаждават в Бога на най-висока власт и слава.
83. Обикновено ликувайте в Бога, Спасителя ваш¹², и имайте предвид, че е добро всяко страдание заради Онзи, Който е добър.
84. Помислете колко е необходимо да бъдете неприятелки на самите себе си и да вървите към съвършенството със свята строгост, и разберете, че всяка дума, която ще кажете в разрез с послушанието, Бог Ви я пише на сметката.
85. Съкровено желание Бог да Ви даде това, което Негово Величество знае, че Ви липсва заради Неговата чест.
86. Разпната вътрешно и външно с Христа, Вие ще живеете в този живот със ситост и удовлетворение в душата, притежавайки я със своето търпение¹³.

---

¹⁰ Вж. Мат. 16:26.

¹¹ Изреченията представляват кратки послания, изпращани обикновено на отделни лица или общности и затова някои са в учтива форма.

¹² Вж. Лук. 1:47.

¹³ Срв. Лук. 21:19 (по Вулгатата). *In patientia vestra possidebitis animas vestras*: „С търпението си ще притежавате душите си“.

87. Насочвайте любящо вниманието си към Бога без склонност да искате в Него да възприемете сетивно или умозрително нещо отделно.
88. Обикновено имайте упование в Бога, ценейки в себе си и в сестрите си това, което Бог цени най-много, а именно духовните блага.
89. Влезте вътре в себе си и се трудете в присъствието на Жениха, Който винаги присъства, обичайки Ви много.
90. Борете се да не приемате в душата си неща, лишени от духовна субстанция, за да не би те да Ви отнемат вкуса към набожност и съсредоточението.
91. Разпнатият Христос Ви е достатъчен – с Него страдайте и отморявайте, а за целта се умъртвявайте във всички външни и вътрешни неща.
92. Винаги се стремете нещата да не означават нищо за Вас, нито Вие за тях. Вместо това, забравили всичко, пребивавайте в своето съсредоточение заедно с Христос.
93. Обичайте много трудностите и ги имайте за нищо работа, за да спечелите благоволенията на Жениха, Който не се поколеба да умре за Вас.
94. Имайте крепкост в сърцето срещу всички неща, които биха Ви подтикнали към туй, що не е Бог, и обичайте страданието Христово.
95. Имайте вътрешна непривързаност към всички неща и нямайте вкус към нищо временно, и душата Ви ще спечели незнайни за нея блага.
96. Душата, вървяща с любов, нито уморява, нито се уморява.
97. Бедняка, ходещ гол, ще го облекат, а душата, която се оголи от своите влечения, желаниа и нежеланиа, Бог ще я облече със Своята чистота, вкус и воля.
98. Има души, които се въргалат в калта, както и животни, които се валят в нея. Има също и души, които летят подобно на птиците, които във въздуха се почистват и очистиават.

99. Едно Слово изговори Отец, което беше Неговият Син, и То говори всякога във вечно мълчание, и в мълчание следва да бъде чуто от душата.
100. Трябва да измерваме трудностите по себе си, а не себе си – по трудностите.¹⁴
101. Този, който не търси кръста Христов, не търси славата Христова.
102. За да се влюби Бог в душата, Той не гледа на нейното величие, а на величината на нейното смирение.
103. Ако някой изпита срам да Ме изповяда пред човеците, също и Аз ще изпитам срам да го изповядам пред Моя Отец, казва Господ.¹⁵
104. Често ресана коса ще има изгладен косъм и няма да е трудно да бъде сресана във всеки един момент; също и душа, често изпитваща своите мисли, думи и дела, които са нейна коса, вършейки всичките си дела от любов към Бога, ще има много гладък косъм и Женихът ще гледа шията ѝ и ще остане заплепен от косъма и наранен от едното ѝ око, което олицетворява чистотата на намерението, с което върши всичките си дела. Косата се реши, започвайки от високата част на главата, ако искаме да бъде гладка; всичките ни дела трябва да започват от най-високото в Божията любов, ако искаш да бъдат чисти и ярки.
105. Небето е непоклатимо и в него не може да се породи никакво изменение. По същия начин са непоклатими и душите с небесно естество и затова в тях не могат да се породят нито влечения, нито нещо друго. Защото и небето, и тези души приличат по своему на Бог, Който е вечно неизменен.
106. Не бива да се пасе в забранени пасбища, тоест в тези на този смъртен живот, понеже: *Блажени гладните и жадните за правда, защото те ще се наситят*¹⁶. Желанието на Бог е, както огънят превръща всичко в огън, Той, бидейки Бог по природа, да ни направи богове по причастност.
107. Цялата благодат, която имаме, сме я получили назаем, а благодатта на Бога е Неговото собствено действие: Бог и действието Му са едно – Самият Бог.

---

¹⁴ Т.е. трябва да осъзнаваме ползата от големите трудности, които срещаме заради собствената си нищожност, а не да се величаем заради големите трудности, през които сме преминали или ще преминаем.

¹⁵ Вж. Мат. 10:33.

¹⁶ Мат. 5:6.

108. Мъдростта влиза в душата чрез любовта, мълчанието и умъртвлението. Голяма мъдрост е умението да се безмълвства и да не се гледат думите, действията и животът на другите.
109. Всичко за мен и нищо за Теб.
110. Всичко за Теб и нищо за мен.
111. Остави се да те поучават, остави се да ти нареждат, остави се да те държат в подчинение и да не те ценят, и ще бъдеш съвършена.
112. Пет вреди нанася на душата което и да е влечение: първата – безпокои я; втората – внася смут в нея; третата – омърсява я; четвъртата – отслабва я; петата – помрачава я.
113. Съвършенството не е в добродетелите, които душата съзнава като свои, а в добродетелите, които нашият Господ вижда в душата, наподобяваща запечатано писмо, така че тя има причина не да се превъзнася, но да лежи ничком на земята.
114. Любовта не се състои в усещането на велики неща, но в голямо оголване и страдание заради Възлюбения.
115. Целият свят не е достоен за една мисъл на човека, защото тя се дължи единствено на Бога, тъй че всяка наша мисъл, която не е за Бога, я крадем от Него.
116. Способностите и сетивата не бива да се използват изцяло за нещата, но само това от тях, което е неизбежно, а останалото следва да се остави незаето за Бога.
117. Да не се гледат чуждите несъвършенства, да се пази мълчание и да се поддържа непрестанно общение с Бога – всичко това би изкоренило големи несъвършенства от душата и би я направило господарка на велики добродетели.
118. Признаците на вътрешното съсредоточение са три: първият – ако душата не се услажда от преходните неща; вторият – ако се услажда от усамотението и мълчанието и прибегва към всичко, което съдържа повече съвършенство;

третият – ако нещата, които обикновено са ѝ били в помощ, вече я смущават (например разсъждения, размишления, дейности) и душата няма друга опора в молитвата освен вярата, надеждата и любовта.

119. Колкото една душа страда с по-голямо търпение и понася по-добре липсата на разни вкусове, това е знак, че тя е толкова по-напреднала в добродетелта.

120. Свойствата на самотната птица¹⁷ са пет. Първото – че отива на най-високото; второто – че не понася чуждо присъствие, макар то да е в природата ѝ; третото – че вдига човката си във въздуха; четвъртото – че няма определен цвят; петото – че пее сладкогласно. Тези свойства трябва да има и съзерцателната душа: да се издига над преходните неща, пренебрегвайки ги, все едно не съществуват; толкова да обича усамотението и мълчанието, че да не допуска присъствието на друго творение; да вдига човката си към полъха на Светия Дух, откликвайки на Неговите вдъхновения, за да може, действайки така, да стане по-достойна за присъствието Му; да няма определен цвят, нямайки решимост в нито едно нещо, но единствено в онова, което е воля Божия; да пее сладкогласно в съзерцанието и любовта на своя Жених.

121. Предразположенията за самоволни несъвършенства, които никога не биват окончателно победени, възпрепятстват не само божоединението, но и подстъпите към съвършенството. А такива предразположения са: навикът да се говори много, някоя непреодолима дребна привързаност я към човек, я към дреха, я към килия, я към книга, я към определен вид храна, и други отношения и дребни вкусове, белязали стремежа да се вкусат нещата, да се узнае и чуе нещо и тям подобни.

III. Напътствия, преписани в Беас от Магдалена на Светия Дух

122. Този, който с чиста любов се труди за Бога, не само не го е грижа дали хората ще узнаят, но и не действа за пред Бога, Който, дори и никога да не узнаеше, нямаше да престане да му бъде в услуга по същия начин и със същата радост и любов.

---

¹⁷ Сръ. Пс. 101:8. Всъщност на испански под „самотна птица“ (исп. *pájaro solitario*) се разбира вид дрозд, който има споменатите от автора пет биологични характеристики.

123. Друго напътствие за побеждаване на влеченията: обикновено да имаш желание да подражаваш на Исус Христос във всичките Му дела, като се съобразяваш с живота Му, който трябва да размишляваш, за да умееш да му подражаваш и да се отнасяш към всички неща така, както Той се е отнасял. За да можеш да направиш това, е необходимо да отречеш всеки твой стремеж или вкус, който не е за чест и слава на Бога, и да останеш в празнота от любов към Него, Който в този живот нямаше, нито искаше нищо повече от това да върши волята на Отца Си, която наричаше Своя храна¹⁸ и ядиво.
124. За да се умъртвят четирите естествени страсти, които са: радост, тъга, страх и надежда, от полза е следното: да се стремиш винаги да имаш склонност не към по-лесното, а към по-трудното; не към по-приятното, а към по-неприятното; не към по-вкусното, а към по-безвкусното. Да нямаш склонност към облекчителното, но към мъчителното; не към утешителното, но към безутешното; не към повече, но към по-малко; не към по-висшето и по-ценното, но към по-низшето и по-малоценното; не към искането на нещо, но към неискането на нищо. Да не търсиш най-доброто от всички неща, но най-лошото, и заради Исус Христос да практикуваш голотата, празнотата и бедността във всичко на този свят.
125. Напътствие за похотта: да се стремиш да действаш в духовна голота и да желаеш и другите да действат за твоята голота. Да се стремиш да говориш пренебрежително за себе си и да желаеш всички да говорят така за тебе. Да се стремиш в своите мисли да принижаваш себе си и да желаеш и другите да мислят така за теб.
126. Имайте сила в сърцето срещу всички неща, които биха го подтикнали към това, което не е Бог, и обичайте страданията заради Христос.
127. Готовност в послушанието, радост в страданието, умъртвяване на зрението, нежелание да се знае каквото и да е, мълчание и надежда.
128. Обуздавайте много езика и мисълта си и нека обикновено чувството Ви е насочено към Бога, и ще се разгори силно божественият дух във Вас. Често четете това.

---

¹⁸ Вж. Йоан 4:34.

IV. Напътствия, съхранени от майка Мария Исусова

129. Да се издигате над себе си и изобщо на нищо да не се опирате.
130. Да бъдете против себе си, непримирима и никога безучастна.
131. Да избягвате с мисълта си близостта на всички неща, затваряйки вратата на всички тях.
132. Чист от всякакви увлечения, мисли и образи.
133. Сладката песен въздишай с разкаяние и сълзи.

V. Напътствия, произлизащи от Антекера

134. Колкото повече се отделяш от земните неща, толкова си по-близо до небесните и толкова повече намиращ в Бога.
135. Който съумее да умре за всичко, ще има живот във всичко.
136. *Отделяй се от злото, прави добро и търси мир.*¹⁹
137. Който се оплаква или мърмори, нито е съвършен, нито даже е добър християнин.
138. Смирен е този, който се скрива в своето собствено нищо и умее да се отдаде на Бога.
139. Кротък е този, който умее да понася ближния и самия себе си.

---

¹⁹ Пс. 33:15.

140. Ако искаш да си съвършен, продай собствената си воля и я дай на бедните духом, и ела с кротост и смирение при Христа и Го следвай до Голгота и Гроба.
141. Който се уповава на себе си, е по-лош и от дявола.
142. Който не обича ближния си, ненавижда Бога.
143. Който действа равнодушно, е на път да съгреша.
144. Който избягва молитвата, избягва всичко, което е добро.
145. По-добре да победиш езика си, отколкото да постиш на хляб и вода.
146. По-добре да страдаш за Бога, отколкото да правиш чудеса.
147. Ех, на какви само блага ще се наслаждаваме, когато съзерцаваме Пресветата Троица!
148. Недей подозира брат си, защото ще изгубиш чистотата на сърцето си.
149. Колкото повече трудности, толкова по-добре.
150. Какво знае онзи, който не може да страда заради Христа?

VI. Други напътствия, събрани за жиронското издание²⁰

151. Ако искаш да спечелиш слава, а не да изглеждаш глупец и безумец, отстрани от себе си нещата, които не са твои, и от останалото ще имаш слава. Обаче – и това е сигурно – ако отстраниш всички неща, които не са твои, ще бъдеш превърнат в нищо, понеже от нищо не бива да извличаш за себе си слава, ако не искаш да изпаднеш в тщеславие. Но нека сега по-конкретно насочим внимание към даровете на онези благодати, които правят хората

---

²⁰ Издание на съчиненията на св. Йоан Кръстни, направено в Жирона (Каталуния) през 1650 г.

богоугодни и приятни пред Бога: сигурно е, че от тези дарове не бива да извличаш за себе си слава, щом дори не знаеш дали ги имаш.

152. О, колко сладко ще бъде за мен Твоето присъствие, Ти, Който си върховното благо! Ще се приближа тихо до Теб и ще открия завивката откъм нозете Ти, за да благоволиш да ме съчетаеш с Тебе в брачен съюз, и не ще се възрадвам, додето не се наслаждавам в Твоите обятия.²¹ И сега Те моля, Господи, да не ме изоставяш нито за миг в моето съсредоточение, защото съм прахосница на моята душа.

153. Непривързана към външното, отчуждена от вътрешното, несобственически настроена към Божиите неща, нито благополучието Ви възпира, нито несгодата Ви възпрепятства.

154. От душа, която пребивава единена с Бога, дяволът се страхува като от Самия Бог.

155. Най-чистото страдание носи и внася по-чисто разбиране.

156. Душа, която иска Бог да ѝ се отдаде изцяло, трябва да Му се отдаде изцяло, без да остави нищо за себе си.

157. На душа, която пребивава в единение на любов, дори първичните движения не са нейни.

158. Старите приятели на Бога само по чудо имат провинения пред Него, защото вече са над всичко, което може да ги накара да имат провинения.

159. Възлюбени мой, всичко мъчно и мъчително искам за себе си и всичко сладко и сладостно искам за Тебе.

160. Най-голямата потребност, която имаме заради нашия напредък, е следната: със своето влечение и език да безмълвстваме близо до този велик Бог, Който се вслушва най-много само в езика на безмълвната любов.

161. Да отхвърлиш робството, за да търсиш Бога. Светлината, която е полезна за външното, за да не може то да изчезне, има обратното действие в Божиите

---

²¹ Вж. Рут. 3:4-9.

неща, където е по-добре да не се вижда, понеже така душата има повече сигурност.

162. За един час се придобива повече от Божиите блага, отколкото от нашите за цял живот.

163. Обичай да не знаеш за себе си, нито другите да знаят за теб. Никога не гледай чуждите добрини и злини.

164. Да вървиш насаме с Бога; да се трудиш през това време; да скриваш Божиите блага.

165. Да гледаме да губим и всички да ни превъзхождат, е присъщо на храбрите духове, на всеотдайните характери, на щедрите сърца. В тяхното естество е да дават, преди да получават, додето стигнат дотам да отдадат и самите себе си, понеже за тях е голямо бреме да притежават себе си и предпочитат да бъдат притежавани и чужди на себе си, щом ние сме собственост повече на онова безкрайно Благо, отколкото на себе си.

166. Голямо зло е да насочваш погледа си повече към Божиите блага, отколкото към Самия Бог. Молитва и непривързаност.

167. Погледнете това безкрайно знание и тази скришна тайна. Какъв мир, каква любов, какво мълчание пребъдва в туй Божие благоутробие, на каква възвишена наука учи там Бог – а тя е това, което наричаме анагогически деяния²² – толкова възвишена, че тези деяния разгарят тъй силно сърцето!

168. Много се накърнява и обезценява тайната на съвестта всеки път, когато някой покаже на хората нейния плод, понеже тогава получава за награда плода на преходната слава.

169. Говорете малко и не се месете в неща, за които не Ви питат.

170. Винаги се старайте да бъдете в Божието присъствие и да съхранявате в себе си чистотата, на която Ви учи Бог.

---

²² Букв. „възвещащи към Бога деяния“. Те целят постигане на единение с Бога. Такива според Игнаций Клавнò, автор от началото на XVIII век, са деянията на вяра, надежда, любов, желание за свършенство, чисто намерение, смирение, разкаяние, упование, състрадание, благодарение, ненавиждане на света, възхвала на Бога, възжеление, търпение, покорство, радост, подражание на Христа, страх Господен, ненавиждане на равнодушието, доверие в заслугите на Христос, целомъдрие, недоверие към себе си и доверие в Бога.

171. Не се оправдавайте и не отказвайте да бъдете поправян от всички. Изслушвайте със спокойствие всяко порицание; мислете, че Ви го казва Бог.
172. Живейте, все едно на този свят сте само Вие и Бог, за да не може сърцето Ви да бъде задържано от нещо човешко.
173. Смятайте за Божие милосърдие, ако понякога Ви казват някоя добра дума, понеже не заслужавате нито една.
174. Никога не допускайте да се разсее сърцето Ви, дори за времето на едно Верую.
175. Никога не слушайте за чуждите слабости и ако някоя от Вас Ви се оплаква от друга, можете смирено да ѝ кажете да не Ви казва нищо.
176. Не се оплаквайте от никого. Не питайте за нищо и ако се налага да попитате, направете го с малко думи.
177. Не отказвайте никоя работа, дори да Ви се струва, че няма да можете да я свършите. Нека всички намират съчувствие във Вас.
178. Не противоречете. В никакъв случай не казвайте думи, които не са чисти.
179. Нека казаното от Вас да бъде такова, че да не обижда никого, и нека бъде за неща, за които да не е възможно да съжалявате, че ги знаят всички.
180. Не отказвайте на никого нищо от това, което имате, дори и да имате нужда от поисканото.
181. Мълчете за това, което ще Ви даде Бог, и си спомнете за следните думи на Невестата: *Моята тайна е за мен*²³.
182. Старайте се да пазите сърцето си в мир. Нека не му отнема покоя нито един успех на този свят. Имайте предвид, че всичко трябва да бъде доведено докрай.

---

²³ Ис. 24:16 (по Вулгатата).

183. Не отделяйте нито много, нито малко време за това кой е против Вас или кой е с Вас, и винаги се старайте да бъдете угодна на своя Бог. Просете от Него да се изпълнява във Вас Неговата воля. Обичайте Го много, понеже Му го дължите.
184. Дванайсет пътеводни звезди, с които се стига до върховното съвършенство: любов към Бога, любов към ближния, послушание, целомъдрие, бедност, присъствие в хора²⁴, покаяние, смирение, умъртвление, молитва, мълчание, мир.
185. Никога не взимай за пример човек относно това, което трябва да правиш, колкото и той да е свят, защото дяволът ще те постави пред неговите несъвършенства. Но вместо това подражай на Христа, Който е върховно съвършен и върховно свят, и никога няма да се заблудиш.
186. Търсете, четейки, и ще намерите, размишлявайки; хлопайте, молейки, и ще Ви се отвори, съзерцавайки.

По: Св. Йоан Кръстни, *Поезия. Поучения. Писма*, София, 2017, с. 73-105.

---

²⁴ Т.е. присъствие на монасите или монахините на общата молитва, при която се казва часословът и която се прави в помещение или храмово пространство, наречено хор.